

Anna Paulina Jabłonowska (1728 - 1800) de domo Sapieżanka, wojewodzina braclawska. córka Kazimierza Leona Karola, starosty oniekińskiego, wołpińskiego i generała artylerii litewskiej oraz Karoliny z Radziwiłłów

Wysoko wykształcona zgodnie z tradycją rodzinną domu ojczyma Józefa Aleksandra Jabłonowskiego, założyciela Akademii Jabłonowskich w Lipsku, poprzez swoją działalność polityczną, patriotyczną, społeczną, gospodarczą i naukową stała się jedną z najbardziej świetlanych postaci Polski XVIII w.

Małżeństwo młodej Anny Sapieżanki z leciwym już księciem Janem Kajetanem Jabłonowskim. kuzynem ojczyma, miało być przypieczętowaniem wcześniejszego, polubownego zakończenia sporów majątkowych pomiędzy Sapieżami i Radziwiłłami. Jednak wcześnie owdowiawszy (w 1764 r.), księżna Anna przez 36 lat, tj. do końca życia, prowadziła czynną działalność polityczną, celem której było ratowanie upadającej ojczyzny. Działalność ta zaznaczała się zwłaszcza w okresie konfederacji barskiej, stąd przydomek księżnej „Madame de Barez”

Duże uznanie i rozgłos przyniosła księżnej Annie reformatorska działalność we własnych dobrach. Doświadczenia w tym zakresie zebrała w „Ustawach dla dóbr moich rządców” Opisała w nich zasady organizacji zarówno dworu, jak i kancelarii. Wskazała obowiązki różnych urzędników gospodarczych. Podała przepisy o uprawie pól, siewach, żniwach, leśnictwie, bartnictwie i łowiectwie. Przedstawiła swoje zapatrywania na temat własności i majątku włościan, powinności chłopskich i instytucji wiejskich. Równoległe z tymi zagadnieniami dużo uwagi poświęciła sprawom społecznym wsi, a nawet starała się inicjować przedsięwzięcia społeczne, do których zaliczyć można tworzenie kas wiejskich.

Na bogatą spuściznę literacką Anny Pauliny składały się również inne prace drukowane oraz rękopisy - w tym ogromna korespondencja polityczna, gospodarcza i rodzinna, pisana przepiękną polszczyzną. Dowodem naukowych zainteresowań księżnej były także wspaniała biblioteka oraz gabinet historii naturalnej. Szczególnie ekspozycja

zycia niespotykanych w naszym klimacie okazów fauny i flory stanowiła jedną z najciekawszych tego typu kolekcji w Europie.

W historię Kocka wpisała się księżna Anna również jako inicjatorka dokonań urbanistycznych (przebudowa rynku, pałacu i kościoła parafialnego) prowadzonych pod kierunkiem wybitnego architekta polskiego Oświecenia Szymona Bogumiła Zuga.

Dla swoich poddanych była dobrą panią. Świadczyć o tym mogą fundacje klasztorów Sióstr Miłosierdzia, szpitali w Kocku i Siemiatyczach oraz kształcenie okolicznej młodzieży szlacheckiej na własny koszt. Wypadki końca XVIII w. zachwiały podstawami ekonomicznymi dóbr księżnej Szczególnie powstanie kościuszkowskie przyniosło wiele szkód i zniszczeń w jej majątkach. Pod koniec swego życia księżna zmuszona była opuścić Kock, zajęty przez bankierów Wzruszająca jest scena pożegnania „Pani na Kocku i Siemiatyczach” przez służbę oraz mieszkańców miasta. Janina Berger - Mayerowa pisze, że dworzanie „wieńcem ukłękli w wielkiej sali” letniej rezydencji. z przeżuciem zapewne, że widzą swą panią ostatni raz. „Głośno płacząc, całowali kraj jej podróżnej szaty” Księżna, rzeczywiście, do Kocka już nie powróciła. Po kilku latach zupełnego osamotnienia (7 lutego 1800 r.) zmarła w Ostrogu i tam została pochowana.

Ciało księżnej przybrane w białą atłasową suknię spoczywało godnie do czasu, gdy zostało sprofanowane przez bolszewickich siepaczy. Fakt ten, jakże wymowny, dopełnia w szczególny sposób historię wielkiej „Pani na Kocku i Siemiatyczach”, wojewodziny braclawskiej, uczestniczki konfederacji barskiej.

Czy możliwy jest historyczny akt zadośćuczynienia krzywd polskiej magnatce, wielkiej patriotce, kobiecie...?

Czy możliwe jest takie zadośćuczynienie, znakiem którego byłby powrót księżnej na wieczny spoczynek do jej ukochanych kockich dóbr, powrót do Polski, powrót do ojczyzny, której oddała wszystko?

Józef Obroślak
dyrektor Domu Kultury
im. ks. Anny z Sapiechów Jabłonowskiej
w Kocku

200 lat spółdzielczości na ziemiach polskich

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Spotkanie historyczne z cyklu
„Postacie niezwykle”

Anna Paulina Jabłonowska **(1728 - 1800)**

Kock jako jedno z najstarszych miast polskich może poszczycić się niezwykle barwną i bogatą historią. Przywilej lokacyjny nadał mu sam król Władysław Jagiełło w Jedlni, w Środę Popielcową 1417 roku, przychylając się tym samym do prośby biskupa płockiego - Jakuba.

Na tle historii miasta wyróżniają się wielkie postacie, między innymi: **Anna Paulina Jabłonowska**, wywodząca się ze starego i zasłużonego dla Rzeczypospolitej Polski rodu Sapiechów, **plk Berek Jaselewicz** (1764 - 1809) - uczestnik Powstania Kościuszkowskiego

1796r., **general Franciszek Kleberg** (1888 - 1941), dowódca SGO "Polesie" - bohater II Wojny Światowej 1939 r.

Anna Paulina Jabłonowska - wojewodzina brańska, osoba wykształcona, a poprzez swoją działalność polityczną, społeczno-gospodarczą i naukową zaliczana była do najbardziej światłych postaci w Polsce XVIII wieku.

Kock w drugiej połowie XVIII wieku był ważnym ośrodkiem życia politycznego. Wielokrotnie gościł tutaj **król August Poniatowski**. W latach 80. z wizytą w Kocku przebywali: cesarz austriacki

Józef II, a także następca tronu rosyjskiego Gaweł jako hrabia de Nord z małżonką. Kock odwiedzali również: **Ignacy Krasicki, Adam Naruszewicz, Hugo Kołłątaj, Stanisław Trembecki i Franciszek Karpiński**.

Należy pamiętać, że XVIII wiek był okresem upadającej ojczyzny. Księżna Anna aktywnie wspierała Konfederację Barską wysyłając m.in. 60 wyekwipowanych żołnierzy oraz świadcząc pomoc pieniężną. Organizowała liczne zjazdy i zebrania Konfederatów w Kocku i Kukizowie.

Kazimierz Spaleniec

Pałac Jabłonowskich w Kocku

majkad.blogspot.com

Kazimierz Spaleniec, realizator cyklu spotkań pt. „Regionalizm jako forma promocji regionu”, historyk, regionalista, animator kultury, długoletni pracownik Wojewódzkiego Domu Kultury w Lublinie, autor i redaktor wielu publikacji poświęconych upowszechnianiu historii, kultury i ruchu regionalistycznego. Posiada na swoim koncie wiele dokonań, m.in. związanych z aktywną realizacją konkursu „Dni Miejscowości” i tworzeniem izb pamięci. Szczególne zasługi położył jako animator towarzystw regionalnych. Z jego udziałem powstało 78 towarzystw na ponad 125 aktualnie prowadzących działalność na Lubelszczyźnie. Pod jego re-

dakcją ukazały się m.in.: *Studia z dziejów Grabowca*, Lublin-Grabowiec 2003; *Dzieje Uchań 1484-2006*, Uchanie 2006, II wyd. poszerzone i uzupełnione, Uchanie 2009, album *Historia wykuta w kamieniu. 40 lat twórczości artystycznej Witolda Marcewicza*, Lublin 2008, a także *Dzieje Krzczonowa 1359-2011*, Krzczonów 2012.

Spotkanie historyczne z cyklu
„Postacie niezwykle”

Anna Paulina Jabłonowska (1728 - 1800)

Prowadzenie **Kazimierz Spaleniec**

Spotkanie odbędzie się

we wtorek 26 kwietnia 2016 r. o godz. 18.00

w Galerii Sztuki Domu Kultury LSM

w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29

www.domkulturyism.pl

Wstęp wolny